

Από το τυπογραφείον της «Εστίας» εξέδθη χθές ο πρώτος τόμος της «Ιστορίας της Ρωμισούνης» του Αργύρου Εφταλιώτη. Ο Εφταλιώτης γράφει την ιστορίαν εις την γλώσσαν του λαού, την οποίαν χειρίζεται τόσον απλά, φυσικά και άδίαστα. Είναι δε ή εμφάνισις του έργου απόδειξις τών εσημέραι εντεινομένων προσπαθειών των δημοτικιστών υπέρ της λαϊκής γλώσσης, ήτις, παρημελημένη και περιφρονημένη μέχρι πρό όλίγων ετών, κατέκτησεν ήδη τόσον εύρύ έδαφος και έχει καταρανή την επίδρασιν και επί τών γραφόντων την καθαρεύουσαν.

ΤΑ ΔΥΟ ΣΤΡΑΤΟΠΕΔΑ

7/7/01

Τας ήμέρας ταύτας δύναται κανείς να ειπή, ότι περισσότερο από ποτέ ή δημοτική είδε τό ζήτημά της άναταρασσόμενον και εύρεν υπερασπιστάς και διώκτας. Από του ύψους του πατριαρχικού του θρόνου Ίωσκέμ δ Γ', γενόμενος όπαδός του κ. Κόντου, υπερεμάχησεν υπέρ της καθαρευούσης, έσύστησεν εις τους Ιερείς καλλιπέειαν και τούς άπηγόρευσε να μεταχειρίζονται την χυδαϊκήν διάλεκτον. Είς όλα τά βάθη του Έλληνισμού ή άποδοκιμασία αύτη του Πατριάρχου θα φθάση ως άφορισμός κατά της δημοτικής.

Έξ άλλου εις τόν λόγον του έν τω Άρσακείω δ κ. Μιστριώτης, όστις άποστρέφεται ιδιαιτέρως τά άσχημα πράγματα, έκραύωσσε και αύτός την γλώσσαν του λαού και ή εύγλωττία του εύρε κατ' αύτης βέλη βαμμένα εις τήν περιφρόνησιν, τήν χλεύην και τό άνάθεμα.

Και ένώ τοιουτοτρόπως επίσημος ή δημοτική καταδιώκεται παντού και ένψ τό Πανεπιστήμιον και ό κλήρος τήν λιθοβολούν, ή φιλολογία καθ' ήμέραν και περισσότερο τήν άσπάζεται. Έχομεν από χείρας διδασκάλων δύο βιβλία γραμμένα εις τήν δημοτικήν. Το «Φεγγάρι και ό Ήλιος» του κ. Πάλλη άφ' ένός και μία άστρονομία άπλη και εύληπτος άποδεικνύουν πόσον ώραϊα δύναται κανείς να έκφράση και επιστημονικά νοήματα εις τήν γλώσσαν αύτήν, όταν γνωρίζη καλώς να τήν χειρίζεται. Ήτο μία από τάς μεγάλας ένστάσεις κατά της γλώσσης του λαού, ότι αύτή, πλούσια εις λέξεις κοινάς και ύλικάς, είναι άκατάλληλος όλος διόλου εις τήν έκφρασιν άφηρημένων έννοιών. Ό λαός, έλεγον περίπου οι πρόμαχοι της καθαρευούσης, εύρε και κοθίρωσεν όλος τάς λέξεις, όσαι άπαιτούνται πρός έκφρασιν καθημερινών νοημάτων. Τά συμβάντα της ζωής, τά πράγματα, τά όποια προσπίπτουν εις τάς αισθήσεις, τά φυσικά φαινόμενα έχουν πλούσιον δημοτικόν λεξιλόγιον. Άλλ' όλοι αι έννοιαι αι επιστημονικαι, όλοι αι ψυχολογικαι λέξεις, όλοι αι άφηρημέναι ιδέαι, όλα τά συναισθήματα, τά όποια ό φιλόσοφος, ό επιστήμιων, ό ψυχολόγος εύρίσκει και καθορίζει δι' αναλύσεως έπειδή δεν προσβάλλουν τήν νόησιν του λαού, δεν έχουν και λέξεις εις τήν γλώσσαν του, όπως έκφρασθούν.

Με τό «Φεγγάρι και τόν Ήλιο» δ κ. Πάλλησ όπως και με τήν «Ιστορία της Ρωμισούνης» δ κ. Εφταλιώτης με έν επιστημονικόν βιβλίον εξέτάλον τά φυσικά φαινόμενα ό εις και με έν ιστορικόν βιβλίον εξέτάλον τά κοινωνικά φαινόμενα ό έτερος προσεπάθησεν να λύσσουν τό πρόβλημα και να άποδείξουν ότι ή δημοτική είναι γλώσσα εύηλαστος και εύστροφος, δυναμένη να έπαρκήση εις όλας τάς ανάγκας, να χρησιμεύση εις έκφρασιν όλων των έννοιών, να μεταδώση όλας τάς ιδέας.

Η «Ιστορία της Ρωμισούνης» του κ. Εφταλιώτου, έργον έκτεταμένον τό όποιον μόλις αρχίζει να βλέπη τό φώς, δύναται να θεωρηθῆ ως ή σοβαρωτέρα και ή τολμηροτέρα πρό πάντων άπόπειρα δημοτικής συγγραφής, ή όποια μέχρι τουδε έγεινεν.

Τό κατηγορητήριον του κ. Μιστριώτου κατά της δημοτικής ήτο απλώς εύτράπελον και έχαρακτηρίζετο όχι τόσο από δασκαλωσύνην — πράγμα φυσικώτατον — αλλά και από υπερβολήν. Όπως όλοι οι υπέρμαχοι της καθαρευούσης, τοιουτοτρόπως και ό κ. Μιστριώτης περιφρονεί όλα τά πράγματα όσα δεν περιλαμβάνονται εις του Άριστοτέλους τά έργα και εις του Πλάτωνος τούς διαλόγους. Αι πρόοδοι της γλωσσολογίας είναι έν από τά πράγματα αύτά και διά τουτο ό καθηγητής της ελληνικής φιλολογίας άγνοεί ότι, όπως έν φόρεμα παρελθούσης έποχής, όπως μία τέχνη, όπως ένας άνθρωπολογικός τύπος, τοιουτοτρόπως και μία γλώσσα νεκρά δεν δύναται να επιβλήθῆ. Ό καυτηριασμός της δημοτικής γλώσσης γενικώς δεν είναι σήμερα παρά έν άπλοΰν, καθαρών και άδιάφορον δείγμα άμαθίας. Δύναται κανείς να κατηγορήση τήν υπερβολήν του ένός δημοτικιστού τήν μέθοδον του άλλου, να καταπολεμήση ένα σύστημα, μίαν γραμματικήν εις τάς λεπτομερείας, αλλά δεν δύναται να καταδικάση τήν ζωσαν γλώσσαν και να θέλη απλώς να επιβάλῃ τό πτώμα μιās άλλης νεκράς πρό εκατοντάδων έτών και μη [άφυπνιζούσης κανέν συναισθημα εις τούς ανθρώπους, οι όποιοι θέλουν να τήν ήμιλήσουν.

Μόνον ό Σύλλογος των Πατρίων θα ήδύνατο ν' αναλάβη τόσοον Ιπποτικήν και τόσοον δογκιχωτικήν έκστρατείαν.

Της επικρατήσεως ένός νεωτερισμού, μιās δυναστείας, μιās θεωρίας, προηγείται μία πάλη, εις τήν όποιαν και τά δύο στρατόπεδα έπιδεικνύουν υπερβολάς και φανατισμούς. Θα ήτο αδύνατον να μη σημειώση κανείς και τάς υπερβολάς των δημοτικιστών. Προσπαθούντες να επιβάλουν απλώς μίαν άπλην γλώσσαν, παρσάφρονται εις τό να θέλουν να επιβάλουν και κοινά και απλά και τετριμμένα και πρόστυχα νοήματα. Υποθέτω, ότι τό υπερβολικά οίκετον ύφος του κ. Ψυχάρη — όστις όμως τό μεταχειρίζεται ως διδάσκαλος — έδωκεν άφορμήν όλίγον εις τήν υπερβολήν αύτήν. Οι δημοτικισταί φιλοδοξούν να ήμιλοΰν όχι μόνον γλώσσαν προσιτήν εις τούς λεμβούχους και τούς καραγωγείς, αλλά και νοήματα και φράσεις και λεκτικόν και καλαισθησίαν, μη υπερβαίνουσαν τήν καλαισθησίαν, τά νοήματα και τάς φράσεις τοιούτων άκρατών.

Ό κ. Εφταλιώτης αφνης γράφων τήν Ι-

στορίαν της Ελλάδος — δεν θέλομεν παρά έν στοιχειώδες παράδειγμα να φέρωμεν — θέλει να καταργήση και ούτό της Ελλάδος τό όνομα και να θάψη τάς βαρείας αναμνήσεις του Περιπέλους, τήν Άκαδημίαν του Πλάτωνος, τάς τραγωδίας του Σοφοκλέους και τά μάρμυρα του Φειδίου υπό τό όνομα τό άμορφον, τό άδοξον και τό ταπεινόν της Ρωμισούνης. Ευρίσκομεν, ότι είναι πολύ.

Άλλ' αι υπερβολαι, επαναλαμβάνομεν, εις είναι άπαραίτητοι και προτιμώμεν τήν υπερβολικήν όρμην εις τούς μαχητάς παρά τήν υπερβολικήν ψυχρότητα και εύγένειαν. Οι δημοτικισταί, παλαιότες υπέρ μιās άλλης και γενναίας ιδέας, παρσάφρονται.

Άλλως τε εύτυχώς δεν παρσάφρονται όλοι Ό Παλαμάς και ό Καρκαβίτσος εις γλώσσαν άπλην έκφράζουν νοήματα ύψηλά και καταδιόζοντες τήν γλώσσαν των μέχρι της λοϊκής αντίληψεως δεν συγκατανεύουν καθόλου να συγκαταδιόζασουν και το πνεύμα των και τάς ιδέας των.

Και τό αποτέλεσμα όλων αυτών των σταυροφοριών, των άντεγκλήσεων, των διαμαχών, των πολέμων είναι ή εσημέραι επικράτησις της δημοτικής. Η σφραγίς της όλίγον ή πολύ θα έπηρεάση τά πνεύματα όλο. Η επίδρασις της ήπλοποίησεν όλα τά ύψη. Ένα νόημα υπερεκαθαρεύον τό όποιον θα έθεωρείτο φυσικόν πρό εικοσαετίας θεωρείται σήμεραν αδύνατον και τά «Άλγη» εις τά όποια επιμένει μόνος ό κ. Ραγκαβής προκαλοΰν τό μείδισμα.

Από της εισόδου του κ. Ψυχάρη εις τήν παλαιστραν δύναται κανείς να ειπή, ότι ή γλώσσα ή ελληνική έσχετίσθη περισσότερο με τήν ελληνικήν ψυχήν και τήν ελληνικήν καρδίαν και καθ' ήμέραν οι πρώτοι αυτοί σπόροι συναποφέρουν και περισσότερούς και άρμονικωτέρους καρπούς. Ν. Έπ.

Αρχαίον
161

Διούτης